

- WEBER E. 1998. The dynamics of plant invasions: a case study of tree exotic goldenrod species (*Solidago* L.) in Europe. – *Journal Biogeography* **25**: 147–154.
- WEBER E. 2001. Current and potential ranges of three exotic goldenrods (*Solidago*) in Europe. – *Conservation Biology* **15**: 122–128.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.). 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. s. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- KRYSTIAN BUDZIK i ALINA STACHURSKA-SWAKOŃ, *Instytut Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, ul. Kopernika 27, PL 31-501 Kraków, Polska; e-mail: krystian.budzik@uj.edu.pl, alina.stachurska-swakon@uj.edu.pl.*

Przyjęto do druku: 15.09.2014 r.

Nowe stanowisko *Virga pilosa* (Dipsacaceae) w Beskidzie Sądeckim (S Polska)

Ogólny zasięg *Virga pilosa* (L.) Hill. (*Dipsacus pilosus* L.) noszącej polską nazwę szczeciniastka (szczec) owłosiona (*Dipsacaceae*) obejmuje dużą część Europy i rozciąga się od zachodniej Francji po Bułgarię, Rumunię i Ukrainę (MEUSEL & JÄGER 1992; STACHNOWICZ & RAKOWSKI 2013).

Jest w Polsce gatunkiem rzadkim. Liczbę stanowisk ocenia się na nieco ponad 100, przy czym większość znajduje się w południowej części kraju, szczególnie w Beskidzie Niskim i w Bieszczadach, jak też na terenach południowo-zachodnich Polski. Na niżu odnotowano niewiele, bardzo rozproszonych miejsc jej występowania (ZAJĄC & ZAJĄC 2001). Przez Polskę południową przebiega część północnej granicy zwartego zasięgu tego gatunku, zatem stanowiska położone na północy kraju można już traktować jako położone poza tą granicą (MEUSEL & JÄGER 1992; STACHNOWICZ & RAKOWSKI 2013). Warto zauważyć, że SZAFER i in. (1986) lokują stanowiska szczeciniastki owłosionej „na całym niżu (b. rzadko na pogórzcu)”.

Status *Virga pilosa* w Polsce nie jest pewny. Gatunek jest traktowany albo jako prawdopodobny antropofit, być może nie rodzimy dla flory Polski (ZAJĄC & ZAJĄC 2001) lub jako gatunek rodzimy (MIREK i in. 2002; ZAJĄC & ZAJĄC 2009). Na podstawie szczegółowych badań STACHNOWICZ i RAKOWSKI (2013) sformułowali opinię, że szczeciniastka owłosiona może być uznana za gatunek rodzimy jedynie w południowej części kraju.

W sierpniu 2014 r. w Beskidzie Sądeckim, w grupie Radziejowej, powyżej lewego orograficznie brzegu potoku Biała Woda, przy leśnej drodze, u ujścia bezimiennej strugi spływającej z zachodniego stoku góry Szczob (936 m n.p.m.), została odnaleziona populacja *Virga pilosa* (Ryc. 1) składająca się z kilkunastu osobników, w znacznej części kwitnących (czas kwitnienia gatunku przypada na lipiec i sierpień).

Gatunek nie był podawany z tych terenów, ani przez PAWŁOWSKIEGO (1925), ani STAWOWCZYKA (2010), który odnotował występowanie *Virga pilosa* jedynie koło Starego Sącza

Ryc. 1 (Fig. 1). *Virga pilosa* (L.) Hill. w Beskidzie Sądeckim, masyw Radziejowej (in the Beskid Sądecki Mts, Radziejowa massif) (fot./ photo W. Frey)

i w Krościenku. W sąsiednich Pieninach, ZARZYCKI (1981) podał dwa stanowiska tej rośliny (pod nazwą *Dipsacus pilosus*): jedno znajdujące się po stronie słowackiej, z przełomu Dunajca niedaleko Czerwonego Klasztoru (w olszynie) oraz drugie, z łąki pod szczytem Trzech Koron, za Kulczyńskim (1928), który zamieścił ten gatunek w tabeli fitosocjologicznej.

Zatem stanowisko wymienione w niniejszej pracy można uznać na tym obszarze za nowe.

Summary. **New locality of *Virga pilosa* (Dipsacaceae) in Beskid Sądecki Mts (Western Carpathians, S Poland).** In Poland *Virga pilosa* (L.) Hill. is rare vascular plant. The majority of its localities is grouped in S Poland. New locality was found in 2014 in the Beskid Sądecki Mts, Radziejowa massif (Western Carpathians, S Poland), at Biała Woda stream, southern slopes of Szczob Mt.

LITERATURA

- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 2002. Flowering plants and pteridophytes of Poland – a checklist. – W: Z. MIREK (red.), Biodiversity of Poland **1**, s. 442. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- MEUSEL H. & JÄGER E. J. 1992. Vergleichende Chorologie der zentraleuropäischen Flora. III. s. ix + 333, Karten, Literatur, Register s. ix + 422–688. Gustav Fischer Verlag, Jena – Stuttgart – New York.
- PAWŁOWSKI B. 1925. Geobotaniczne stosunki Sądeczyny. – Prace Monograficzne Komisji Fizjograficznej **1**: 1–336. Polska Akademia Nauk, Kraków.
- STACHNOWICZ W. & RAKOWSKI W. 2013. Native versus alien status of a rare plant species outside the limits of its main geographic range: distribution of *Virga pilosa* (L.) Hill in Wielkopolska, Poland and CE Europe. – Biodiversity, Research and Conservation **29**: 43–56.
- STAWOWCZYK K. 2010. Geobotaniczne aspekty i flora pasma Radziejowej w Beskidzie Sądeckim. s. 278. Mskr. Pracy doktorskiej, Zakład Taksonomii Roślin i Fitogeografii, Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński.
- SZAFER W., KULCZYŃSKI S. & PAWŁOWSKI B. 1986. Rośliny polskie. Wyd. 5. s. xxxi + 1019. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. s. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZAJĄC M. & ZAJĄC A. 2009. Elementy geograficzne rodzimej flory Polski. s. 95. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZARZYCKI K. 1981. Rośliny naczyniowe Pienin. Rozmieszczenie i warunki występowania. s. 257. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa – Kraków.

LUDWIK FREY, *Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, ul. Lubicz 46, 31-512 Kraków; l.frey@botany.pl*

WIESŁAWA FREY, *ul. Heleny 20, 30-838 Kraków*

Przyjęto do druku: 01.10.2014 r.

***Centaurea montana* (Asteraceae) – nowy gatunek dla flory Polski**

Centaurea montana L. (chaber górski) jest endemitem środkowo- i zachodnio-europejskim. Występuje w zachodniej i środkowej Europie, od Pirenejów po Bałkany i Sudety Czeskie. W Polsce rośnie jedynie gdzieś jako gatunek ozdobny i dziczyały z uprawy, (wiadomośc ustna od botaników), ale w literaturze jako antropofit dla Polski nie jest notowany.

Występowanie naturalne na obszarze Polski, również dotąd nie zostało oficjalnie uznane i potwierdzone, choć wskazuje na to DOSTÁL (1976) oraz MAŁAŁSKI i CIACIURA (1972). Wzmianka autorów niemieckich WIMMERA (1857) i KNAPPA (1872), którzy podają, że węgierski botanik Teodor Kotschy znalazł gatunek *Centaurea montana* L. var. *viridis* Neilr. na stanowisku: „Baranio z Jaworzinki” (= Barania Góra, Jaworzynka w Beskidzie Śląskim) – a w oryginale: „*Centaurea montana* L. Auf Bergwiesen. Auf der südseite des Baranio